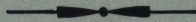

บทนาฏศิลป์ไทย

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

ฯ พณ ฯ นายกรัฐมนตรี และ ท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร

โปรดให้พิมพ์และจัดแสดง

เนื่องในการเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด

โรงละครแห่งชาติ

เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๘

บทนาฏศิลป์ไทย กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

จากถ.ฯ นายกรัฐมนตรี และ ท่านผู้บัญชาการกอง กิตติขจร

โปรดให้พิมพ์และจัดแสดง

เนื่องในการเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด

โรงละครแห่งชาติ

เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๘

บทนาฏศิลป์ไทย

แสดง

เนื่องในการเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด

โรงละครแห่งชาติ

- ชุดที่ ๑ รำดอกไม้เงินทอง ถวายพระพร
ชุดที่ ๒ ละครอน เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ตอนหุบสังข์ศิลป์ชัย
ชุดที่ ๓ โขน เรื่อง รามเกียรติ์ ชุดรามาวตาร

ผู้บรรจุเพลง

นายมนตรี ตราโมท

ผู้แสดง

ครู - นักเรียนโรงเรียนนาฏศิลป์และข้าราชการศิลปิน
ในกรมศิลปากร

ผู้ฝึกหัดและฝึกซ้อม

หม่อมแก้ว สนิทวงศ์เสนี

นายอร่าม อินทรนัฐ

นายอาคม สายาคม

นายกรี วรตะวิน

น.ส. จำเรียง พุทธประคับ

และครูนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร

ผู้ออกแบบและสร้างฉาก

นายโหมท ว่องสวัสดิ์

นายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์

รายการแสดงปฐมฤกษ์
เนื่องในการเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด
โรงละครแห่งชาติ

รายการที่ ๑

บทระบำดอกไม้เงินทอง ถวายพระพร

(มন্ত্রী ตราโมท แต่ง)

ปี่พาทย์ทำเพลงโหมเวียน – รัว

(เทวดานางฟ้า ถือพุ่มดอกไม้เงินทองร่ำออกเวทีล่าง)

ร้องเพลงแขกสาหร่าย

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาท	บรมราชชนกปิ่นเกศ
ซึ่งโปรดทรงพระมหากรุณา	เสด็จมาทรงเปิดนภาคาร
(ขึ้นพระคุณอุ่นเกล้า	ชาวบุรี
ทรงโปรดปราน	พระราชทานศรีสิริวิลาส
สองพระองค์	ทรงเปิดโรงละครแห่งชาติ
ให้ภิญโญโอกาส	คู่ชาติไทยเอย)
เป็นสิริมงคลวิมลมี	อุบัติสิ่งศุภชัยพูนไพศาล
ขอปวงไทยศิลปินเทพจารย์	โปรดบันดาลพระพรตลอดทุก
(อ้า พระตรีเนตรเจ้า	จอมสวรรค์
พระนารายณ์ฤทธิอันนั้	ไทเทวัญพรหมินทร์
พระวิฆเนศ	เกตุศิลปิน
บันดาลสองภุมรินทร์	ทรงพูนภิญโญเอย)

ร้องเพลงแขกประเทศ

สองพระองค์ทรงเถลิงถวัลย์รัฐ	เสวยสวัสดิสุขเปรมเกษมศรี
ปราศจากพระโรคพยาธิ	ผองอริพาลร้ายพ่ายแพ้ไป
รัฐบาลของพระองค์ดำรงมั่น	ปวงพสกปสน์ดีสุดสกล
โปรดจรรโลงโรงละคอนแห่งชาติไทย	ประสพชัยพัฒนาถาวรเทอญ ฯ

ปี่พาทย์ทำเพลงวันพรตน์

- เป็ดมันเวทiben เห็นพระนารายณ์บรรทมเหนืออนันตนาคราช —
- พระลักษมีถวายอยู่งานเส้าจามรี พระอินทร์เป่าสังข์ปลุกบรรทม —

— เทวดานางฟ้าชั้นเวทiben —

— พระนารายณ์สี่มพระเนตร ลูกชั้น —

ปี่พาทย์ทำเพลงตระนารายณ์บรรทมสินธุ์

— พระนารายณ์รำเพลงตระ —

ปี่พาทย์ทำเพลงรำ

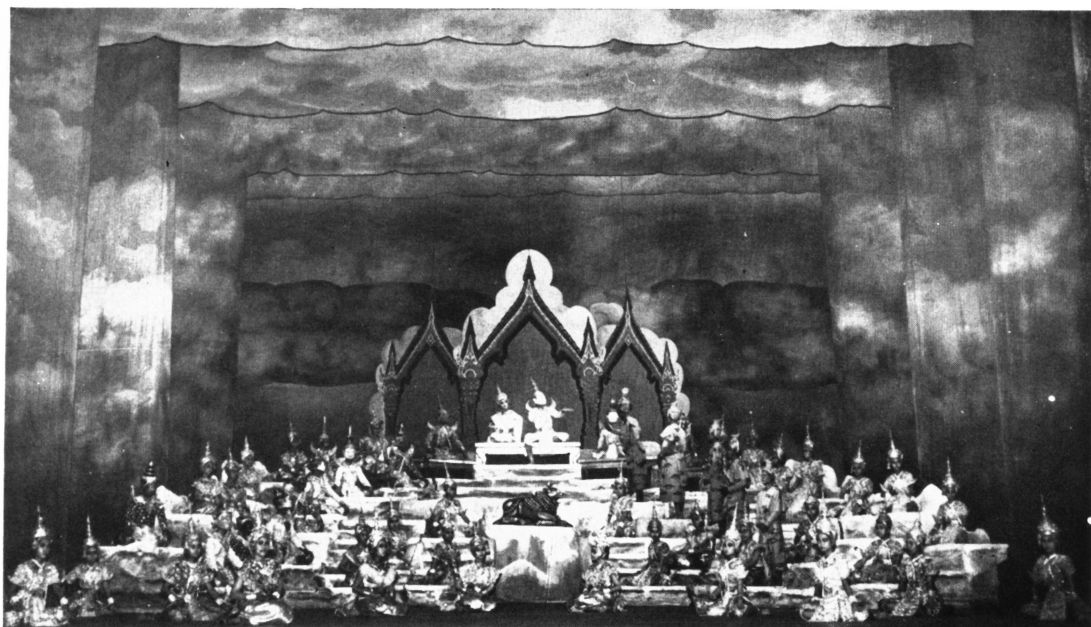
เป็ดมัน

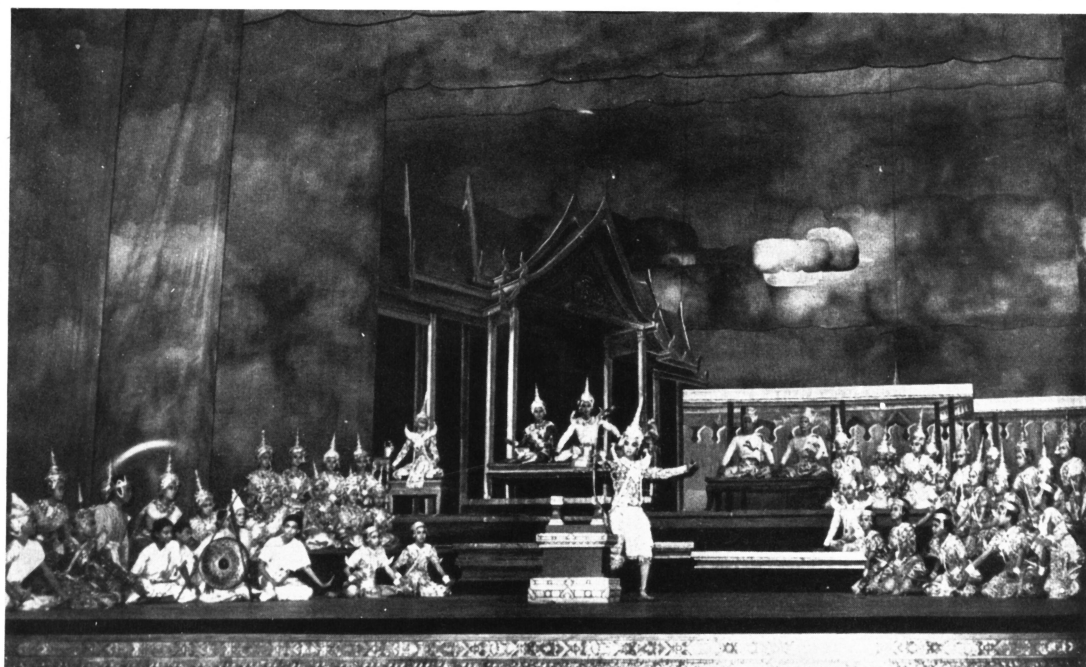
รำถวายพระพร ดอกไม้เงินทอง

กษัตริย์ร้อยเอ็ดนครพากันมาแข่งขันกศร ในการแสดงโขน ชุด รามาวตาร

ชุมนุมเทวดา มีพระอิศวรเป็นประธาน ณ เขาไกรลาส ในการแสดงโขน ชุด รามาวตาร

พระรามยกศร ในการแสดงโขน ชุด รามาวตาร

รายการที่ ๒
ละคอน เรื่อง สังข์ศิลป์ชัย

จากละคอนดึกดำบรรพ์ เรื่อง สังข์ศิลป์ชัย

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ฉาก : ภูเขา มีเหวตรงยอดเขา

ปีพาทย์ทำเพลงเชิด

— พระอินทร์ลงจากวิมานและเทวดารำออก บางพวกขึ้นไปบนยอดเขา —

— ร้องเพลงพราหมณ์เก็บหัวเหวน —

พระอินทร์ —	ดูราเหล่าเทวัญ	จงพากันลงเหวใหญ่
	อุ้มเอาสังข์ศิลป์ชัย	ขึ้นมาให้ในบัดนี้

— ระหว่างปีพาทย์รับ เทวดาลงไปอุ้มเอาสังข์ศิลป์ชัยขึ้นมawang —

ปีพาทย์ทำเพลงตระนิมิต

— พระอินทร์รำ ชูบสังข์ศิลป์ชัย —

ปีพาทย์ทำเพลงร่ำ

— สังข์ศิลป์ชัยพนชน —

ร้องทำนองมูลเห่

สังข์ —	พระเอยพระคือใคร	ขอให้แจ้งใจสักหน่อยรา
อินทร์ —	เราหรือคืออินทรา	มาช่วยเจ้าไว้เอาบุญ (เห่)
สังข์ —	พระคุณพระปราณี	เหลือแรงข้านี้จะแทนคุณ
อินทร์ —	อย่าเลยอย่าคิดขุน	นั่งพักหน่อยแล้วคอยฟัง (เห่)

— หม่อมเทวคาร้องและรำ —

ร้องเพลงเหมราษ (กลอนแปดพาทย์)

สำราญใจสบาย	หม่ายมาก็สมหวัง
สำเร็จตั้งใจตั้ง	ช่วยพระสังข์ศิลป์ชัย
จะเด่นจะรำ	และร้องล่ำวโล
เพื่อว่าจะกล่อมใจ	ให้เจ้าสำเร็จแรง
สงสารสังข์ศิลป์ชัย	ช่างกระไรบมิแฉง
เขาคิดกันมาเกล้ง	ผลักตกเหวทั้งเต้ง
จะโทษโกรธใคร	โกรธใจเจ้าเอง
นี่หากบุญเพรง	เจ้าจึงมีมรณา
สังข์เอยตำรา	ข้อสุภาสิตมี
ถ้าคบคนดี	มีศรีแก่ตัว
ถ้าคบคนชั่ว	ก็ต้องปราชัย
สังข์เอยระวังระไว	ต่อไปเจ้าจงจำ
นี่เทพอุปถัมภ์	พันกรรมสิ้นทุกข
แต่จะเป็นสุข	เจ้าเร่งสำราญใจ
ขอสรรพอุปัทว	สารพัดจิงไร
จงห่างเห	พระสังข์ศิลป์ชัย
นิรทุกข์นิรโรค	นิรโรคนิรภัย
ศัตรรูภายนอก	จงออกตัวไกล
ศัตรรูภายใน	จงประลัยชีวา
ขอศุภสวัสดิ์	สารพัดจงมา
เป็นศักดิ์ศรี	พระสังข์โสภา
จงประสิทธิสุรศักดิ์	ปรบกำให้ระอา
สมบุญสมบัติ	พิพัฒน์โภคา
อิสริยยศยืนหล้า	ชั้นม้วรรษาเย็นยง
สิ่งใดประสงค์	ให้ได้ทุกประการ

ร้องเพลงสาวคำ

รักเจ้าสังข์ศิลป์ชัยเอ๋ย	ใจดีไม่มีปาน
รักเจ้าสังข์กุมาร	รูปสะคราญไม่ประเปรี้ยว
กำลังยังอ่อน	จะสัญญาพรเชียว
ยังไกลทีเดียว	กว่าจะถึงมาตุรงค์
เดินไปแต่นี้	นี้จะลำบากองค์
จะพาไปส่ง	รักเจ้าสังข์ศิลป์ชัยเอ๋ย ฯ

ป้าพาทย์ทำเพลงรวีศีก์ดำนรพ์

ปัดมาน

รายการที่ ๓

บทโขน เรื่อง รามเกียรติ์

ชุด รามาวตาร ๕ องค์จบ

กรมศิลปากร

ปรับปรุงใหม่

แสดง

เนื่องในการเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด
โรงละครแห่งชาติ

ผู้ประพันธ์บท

- (๑) นายถนอม โหมดเทศน์
- (๒) นายประพันธ์ สุคนธชาติ
- (๓) นายเสรี หวังในธรรม

ผู้ตรวจแก้

นายธนิต อยู่โพธิ์ และ นายมนตรี ตราโมท

บทโขน เรื่อง รามเกียรติ์

ชุด รามาวตาร

องก์ที่ ๑ นารายณ์อวตาร

จาก : สวรรค์

- เป็นบริเวณทิวาสถานหน้าวิมานของพระอิศวรบนยอดเขาไกรลาส —
- มีที่ประทับสำหรับเทพเจ้า เทวดานพเคราะห์ โลกบาล และเทพนิกรทั้งหลาย —
- และมีที่นั่งสำหรับพระฤๅษีทั้งห้า —

ปีพาทย์ทำเพลงวา

เปิดม่าน

ร้องเพลงยานี้

เมื่อนั้น

ประทับแท่นเคียงคู่พระอุมา

มหาเทพอิศวรนาถา

ท่ามกลางสภาเทพดี

ร้องเพลงขอมใหญ่

เบื้องซ้ายพระบรมพรหมา

ทวยเทพเรื่องอิทธิฤทธิ์

เบื้องขวาพระนารายณ์ลักษมี

ประทับที่เคียงกันเป็นหลั่นไป

ปีพาทย์ทำเพลงเสมอ

- พระฤๅษีทั้งห้าขึ้นมาเฝ้าพระอิศวร ท่ามกลางเทพสภา —

ร้องเพลงร้าย

เห็นนักสิทธิ์ทั้งห้าขึ้นมาเฝ้า

จึงเอนอรรถดรัสเชิญไปทันใด

พระเป็นเจ้าหลากจิตคิดสงสัย

แล้วปราศรัยไต่ถามความต้องการ

คู่ก่อนพระมหากไลโกฏ
ปรารถนาสิ่งใดพระอาจารย์

ผู้ทรงโพธิพิทยากล้ำหาญ
จึงมาถึงสถานบรรพต

เจรจา

ฝ่ายพระกไลโกฏมหาตบสจึงสนองเทวโองการ ว่าเหตุที่อาตมาและสี่พระอาจารย์ คือ พระวชิรฐ์ พระสวามิตร พระวัชชอคคี และพระภารัททวาชขึ้นมาเฝ้า เพราะบัดนี้มนุษย์โลกนั้น เข้าสู่ภัยยุค เหตุด้วยนรกได้สัจจะเฉพาะองค์พระนารายณ์ ลงไปเกิดในพรหมพงศ์วงศ์ราพณ์ ร้ายใจโมหัน สมัญญาว่าทศกัณฐ์มีถึงสิบเศียรยี่สิบกร รุ่งเรืองฤทธิ์รอนนกาจกล้า พลอยให้เหล่า สัตวบาปพากันหยาบซำก้ำแหงหาญ ขออัญเชิญองค์พระนารายณ์อวตารลงไปเอากำเนิดเกิดเป็น พระปีโยรสราช ของท้าวทศรถบรมนาถผู้ผ่านกรุงอโยธยา จะให้กิดสังหารพลาญอสุราตามเทพ- สัจจะที่เคยปกาสิตไว้แก่นนทุก เพื่อมนุษย์โลกจะได้ดำรงความสุขสันต์ทุกขภัย ขอองค์พระมหา- เทพได้โปรดวินิจฉัยมีเทวบัญชาเถิดพระเจ้าข้า

ร้องเพลงเทวประสิทธิ์

เมื่อนั้น
จึงตรัสแก่พระนารายณ์เรื่องยศ
ปางนี้เจ้าจงอวตาร
เป็นไอรชชัตติยาธิปัตย์

องค์คิจะฟังคำพระตบส
โดยด้อยมธุรสวาที
ลงไปปราบพวกลาลักษณ์
ในราชธานีอโยธยา

ร้องเพลงร้าย

เมื่อนั้น
ตริพลางทางทูลพระอิศรา
แต่ปางน้อสุราแสนสามารถ
เห็นเกินแรงเกินศิริตำรา

พระนารายณ์บังคมก้มเศศ
อันตัวข้าน้อมรับอวตาร
เพียงข้าบาทผู้เดียวจะสังหาร
ที่จะปราบหมู่มารให้บรรลัย

ร้องเพลงนกกจาก

ขอเทพบิดาโปรดปรานนี้
สังข์เคหาจักรแก้วแววไว

ประทานองค์ลักษมีศรีใส
บังลังก์นาคร่วมใจไปช่วยกัน

ร้องเพลงร้าย

เมื่อนั้น
ได้ฟังพระองค์ทรงสุบรรณ

พระอิศวรเป็นเจ้าจอมสวรรค์
ทรงธรรม์จึงกล่าววาจา

เจรจา

ดูราพระนารายณ์ ที่ท่านวิตกด้วยเรื่องราพณ์ร้ายเรื่องฤทธิรอน เราจะให้ฝูงเทวาลงไป
เกิดเป็นพลพวนรเรื่องฤทธิรุทร ทั้งองค์ลักษมีและเทพอาวุธจุติลงไปอุบัติ ร่วมกำเนิดในสุริยวงศ์
พงศ์กษัตริย์กรุงอโยธยา ให้จักรแก้วไปเกิดเป็นอนูชาชื่อว่าพระพรต สังข์และบัลลังก์นาคไป
ปรากฏบังเกิดเป็นพระลักษมณ์ ส่วนนาคทาลงไปประจักษ์บังเกิดเป็นพระสัตรุน้องสุดท้อง ให้พระ
ลักษมีนวลละอองแก้วกัญญา ลงไปเกิดในลงการาชาธานี ชื่อสีตานารีเป็นธิดาของทศกัณฐ์ ให้เป็น
ต้นเหตุแห่งการโรมรันระหว่างพระรามกับทศพัทธ์ ปางนี้จึงประจักษ์เรียกว่ารามาวตาร ขอให้
ข้าณะแก่ศัทรุหมู่มารสมดังหทัย

ร้องเพลงต้นบรเทศ

เมื่อนั้น
ต่างทูลอาสาพระภูณาย
มล้างเหล่าอสูรพาลา
พระราหูฤทธิไกรชัยชาญ
พระพิณายนั้นเป็นนิลเอก
พระเกตุเสนีกุมิตัน
พระหิมพานต์จะเป็นโกมุท
พระเพลิงเป็นนิลนันทมนตรี
พระศุภร์เป็นนิลปาสัน
พระพุทเป็นสุรเสนฤทธิรอน
วิรุพหวิรุพักษ์สองตระกูล
อีกบรรดาไพร่พลโยธี

ฝูงเทพเทวาน้อยใหญ่
จะขอไปเป็นพลพระอวตาร
ที่หยาบข้าเป็นโลกทุกสถาน
เป็นทหารซื้อนิลพานัน
พระพิเนกนั้นเป็นนิลขัน
พระอังคารเป็นวิสันตราวี
พระสมุทรนิลราชกระบี่ศรี
พระเสาวรีเป็นนิลพวนร
พฤหัสสนั้นมาลุนทเกษร
พระจันทร์จะเป็นสัตพลี
เป็นเกยุรมายูรกระบี่ศรี
บาญชีเจ็ดสิบเจ็ดสมุคตรา

เจราจา

ดีแล้วเทพเทวาสุราลัย เราขอขอบใจที่พวกท่านต่างมีจิตคิดร่วมการ ขณะนี้โอรสของท้าวหมัฆวาน พระอาทิตย์ และพระพาย ไปเกิดเป็นขุนกระบี่รื้อพระนารายณ์อยู่นครชิตจีน คือพาลีโอรสของอมรินทร์และสุครีพลูกพระอาทิตย์ อีกทั้งวายุบุตรผู้เรืองฤทธิ์ชื่อว่าหนุมานให้เป็นทหารหน้า ส่วนพระเวสสุญาณที่ลงไปถือกำเนิดเกิดเป็นพิเภกโอราน้องของทศกัณฐ์ เมื่อพระองค์ทรงสุบรรณเสด็จอวตาร ให้เข้ามารวมร่วมคิดอ่านเรื่องราญรอน เราขออำนวยอวยพรถ้วนทุกท่านจงเรืองฤทธิ์ เมื่อเข้าต่อสู้กับหมู่อสูรไม่ต้องประสบพบภัยอันตราย หากพระพายพัตต้องช่วยป้องกัน ให้รอดพ้นคืนชีวันพ้นสรรพภัย

ร้องเพลงสามเส้า

เมื่อนั้น	องค์พระพิฆณุเป็นใหญ่
ตรัสชวนพระลักษมีทราวมวย	น้อมรับพรชัยพระศุติ
มवलเทวาและมหานักสิทธิ์	อัญชลิตจอมเจ้าศรีศรี
ชวนกันรีบเร่งจรลี	ออกไปจากที่เทพสภา ฯ

ปี่พาทย์ทำเพลงปลายเข้าม่าน

— พระนารายณ์ พระลักษมี ผุ่เงวเตวาและฤๅษี —

— ชวนกันออกไป —

ปิดม่าน

จบองค์ที่ ๑

องค์ที่ ๒ พระรามยกศร

ฉาก : มิตินคร

หน้าพระลานในนครมิตินคร

- ด้านซ้ายของเวทีเป็นตำหนักของนางสีดา มีบัญชาสำหรับนางสีดาเยี่ยมพบพระราม -
- ที่พระลานมีพลับพลา หน้าพลับพลามีที่สำหรับวางศร -
- มีที่ประทับของท้าวชนก พวกเทวดา พระราม พระลักษมณ์ ฤๅษี -
- และบรรดาภักษัตริย์ต่างเมืองที่มายกศร -

ปีพาทย์ทำเพลงพญาเดิน

- เหล่าภักษัตริย์ต่างเมืองพากันมาเพื่อเข้าแข่งขันยกศร -
- ผ่านเวทีล่งเป็นลำดับกัน -

เปิดม่าน

- ปีพาทย์ทำเพลงรุกรุ่น -

- พระวชิรฐ์ พระสวามิตร พระราม พระลักษมณ์ ออกเวทีล่ง -

ร้องเพลงร้าย

เมื่อนั้น	พระวชิรฐ์สวามิตรฉานกล้า
จำเนนนำสองพระกุมารา	ผ่านหน้าสำนักตำหนักใน
ซบอกลองพระราชกุมาร	ราชฐานรุ่งเรืองเป็นเมืองใหญ่
มีนามมิตินครกรุงไกร	ท้าวชนกภูไนยครอบครอง

- พระวชิรฐ์ พระสวามิตร พาพระราม พระลักษมณ์ -

- ผ่านตำหนักนางสีดา -

- นางสีดาแอบดูพระรามที่พระบัญชา -

- พระรามและนางสีดาสบเนตรกัน -

ร้องเพลงดีลากระทุ้ม

เหลือบเนตรสบเนตรนุชนาฏ	กาลสวาทประหวัดในหทัยสอง
พระรามพิศสีตานวลละออง	สีตามองเมิลพระรามหาวมวิญญาน์

ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง

— พระลักษมณ์เข้าสะกิดพระราม —

— ท้าวชนกเสด็จออกรับพระวชิรฐ์ และพระสวามีตร —

— บรรดาภักษัตริย์ต่างเมืองออกมาสู่ที่ประชุม —

ร้องเพลงร่าย

เมื่อนั้น
ครั้นได้มงคลฤกษ์เวลา
ให้เป่าสังข์ลั่นฆ้องร้องประกาศ
มาชุมนุมในมณฑลพิธิ

ท้าวชนกสุริย์วงศ์นาถา
ผ่านฟ้าตรัสสั่งพราหมณ์ชี
อัญเชิญไทเทวราชทวยราชี
เป็นสักขียกศรศิลป์ชัย

ปี่พาทย์ทำเพลงรว

— พราหมณ์เป่าสังข์และลั่นฆ้องชัย —

— พระอินทร์นำหมู่เทพบุตรเทพธิดา ออกนั่งตามที —

เจรจา

ท้าวชนก — ท้าวมหาชนกภูวนาย จึงเผยมธุราที่ประกาศไปในที่ประชุม ว่าเรายินดีที่ท่าน
ทั้งหลายมาร่วมชุมนุมในวโรกาส อันมหาธนูโมฬีเป็นเทพอาวุธของพระอิศวรจอม-
ไกรลาส ทรงใช้เมื่อครั้งเสด็จลงมาพิฆาตตรีบุรุษน้ำใจร้าย เป็นศรสิทธิ์ฤทธิ์
มากมายพันคนนา แม้นผู้ใดใครอาสายกขึ้นได้ เราจะอภิเศกเจ้าสีดาอรไทยอด
เยาวลักษณ์ ให้เป็นองค์เอกอัครมเหสีร่วมบุญญาธิการ ขออัญเชิญท้าวผวน
และเทพไททวยราชี จงรู้เห็นเป็นสักขีตั้งสัจจวาจา

ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง

— พวกภักษัตริย์ต่างเข้ายกศร ทุก ๆ องค์ยกไม้ขึ้น —

ร้องเพลงสร้อยสนตัด

เมื่อนั้น
จงลงยกมหารธนูพระอิศรา

พระอวตารกระชิบสังกนิษฐา
ดูทีว่าจะหนักสักเพียงไร

ร้องเพลงต้นตะนาว

เมื่อนั้น
บังคมพระเชษฐาแล้วคลาไคล
ครั้นถึงจึงยื่นสองพระกร
เห็นเขยื้อนก็แจ้งในวิญญาน์

พระลักษมณ์ผู้มีวิชาสัตย์
ตามนัยพระราชบัญชา
จับศรพระศูลีนาถา
กลับมาทูลองค์พระจักรี

ร้องเพลงร้าย

เมื่อนั้น
สุดแสนโสมนัสยินดี

พระรามทรงสวัสดิ์ครีมี
จรลีจากอาสน์อลงกรณ์

ร้องเพลงเชิดจิ้ง

บรรจงยื่นหยัตพระหัตถ์ขวา
งามดั่งวงเทพกฤษณ
น้ำหน่วงทิดสายประลองศิลป์
พโยมพยับยับทวันภาลัย

อันมีลักษณาประภัสสร
ประคองช่อนยถาคันติลปชัย
ฟ้าดินกัมปนาทหาวคไหว
ควัยอิทธิฤทธิ์ไกรมहिมา ฯ

— ทำฟ้ำแลบและเสียงฟ้าวร้อง —

ป้าพาทย์ทำเพลงอุกพาทย์

ปิดม่าน

จบองค์ที่ ๒

องค์ที่ ๓ พระรามเดินดง

ตอน ๑ ลักส์ดา

ฉาก : ท้องฟ้า

— ทำเป็นฉาก ๒ ชั้น —

— ชั้นนอกเป็นม่านทึบเขียนเป็นท้องฟ้า —

— ประกอบการแสดงตอนทศกัณฐ์ลักส์ดาขึ้นรถเหาะมาจนรบสดา —

— ชั้นในเป็นฉากป่า มีต้นหว้าใหญ่ ได้ต้นหว้ามีแท่นสำหรับพระรามบรรทม —

ปีพาทย์ทำเพลงเชิด

— ทศกัณฐ์พานางสีดาขึ้นรถเหาะมา สดาฯออกขวาง —

— สดาฯเข้าจิกตีทศกัณฐ์ —

ปีพาทย์ทำเพลงร่ำ — เชิด

— ทศกัณฐ์ถอดแหวนจากนิ้วของนางสีดาขว้างถูกสดาฯ —

— สดาฯปีกหักตกลงยังพื้น —

— ทศกัณฐ์ชักรถเหาะหนีไป —

— คับไฟเวทีบน ชักม่านท้องฟ้าขึ้น —

ตอน ๒ พระรามได้พล

ฉาก : ป่า

— สดาฯกระเสือกกระสนเข้าไปข้างเวทีขวา —

ร้องเพลงตะนาวเปलग

โอ้วองค์พระอวตาร

บ้านฉนัญบาลจะโหยหา

มเหสีถูกยักษ์มันลักพา

พระจะรู้หรือว่าไปหนใด

ปี่พาทย์ทำเพลงทะยอย

— พระราม พระลักษมณ์ ออกพบสดา —

— สดาญถวายแหวนของนางสีดา ต่อพระหัตถ์พระราม —

เจรจา

พระราม — คูราราชบักษาสดาญผู้ร่วมใจ ท่านได้แหวนของสีดาอรไทจากไหนมา คุณท่านข้าง
ทนทุกข์เวทนาแสนสาหัส

สดาญ — ข้าแต่พระทรงสวัสดิ์องค์อัคร อันข้าพระบาทนี้ถึงกาลชีวิตักขัย ให้คิดคำนึง
ถึงพระภูไนโยใคร่พบเห็นเป็นหนักหนา จึงโผผินบินมาในภาคพื้นนภาค
พบทศกัณฐ์พาพระมิ่งแม่สีดาอนงค์นางผ่านมาในเมฆี ข้าจึงถาโถมเข้าโจมตีหวัง
จะช่วงชิง แต่พลั้งปากกล่าวความจริงถึงเรื่องฤทธิ์พระธำมรงค์องค์พระภควดี
จอมอสูรมันจึงถอดพระธำมรงค์ขององค์วรกัญญา แล้วขว้างมาถูกตัวข้าเพียง
ประหนึ่งชีพจะอาสัญ ข้าดิ้นรนทนรอพบพระทรงสุบรรณใคร่จะกราบทูลซึ่งมูลเหตุ
อันทศกัณฐ์นั้นพาปิ่นอนงค์องค์อัครเมื่องตรงไปลงกา ขอพระองค์จงโปรดตามไป
พิชิตฆ่าอ้ายใจพาล ส่วนตัวข้าขอทูลลาพระอวตารด้วยดวงจิตคิดอาลัย ทูลพลง
พญาบักษราชก็ขาดใจ บัดนั้น

ปี่พาทย์ทำเพลงโอด

— สดาญสิ้นใจกลานเข้าหีบขวา —

ปี่พาทย์ทำเพลงปลายเพลงฉิ่ง

— พระรามถือพระธำมรงค์เสด็จเข้าสู่ร่มต้นหว้าด้วยอาการเศร้าโศก —

— ดึงเล็กเอาผ้าสะไบเข้ามาถวาย —

— พระรามรับผ้าสะไบของสีดาไว้ —

ร้องเพลงโห่ปี่

โอ้วอนิจจาสีดาเอ๋ย

ทรมานเขจรตลอดไปหนไหน

เข้าคำเคยเห็นเป็นคู่ใจ

มีแต่แหวนกับสะไบไว้ต่างองค์

ปี่พาทย์ทำเพลงโอด

เจรจา

พระลักษมณ์ — พระลักษมณ์สุริยวงศ์องค์อนุชา เห็นพระเชษฐาเฝ้าแต่ทรงกันแสงโศก วิปโยค ถึงเจ้าพี่สิดาสุดอาลัย จึงทูลพลอบพระภูวไนยด้วยภักดี ว่าพระเจ้าพี่อย่ากังวล กันแต่โศกา อันพระเจ้าพี่สิดาร่วมวงศ์อวตาร ย่อมต้องอาเภทตามเหตุการณ์อันจะ อุบัติ ถึงจะหม่นหมองมีข้อขัดเพราะถูกอสุรภัยมันลักพา ก็คงจะผ่านพ้นไฟรี บิศาด้วยพระบารมี ขออัญเชิญพระเจ้าพี่ทรงพักผ่อนพระวรกาย นื่องจะเฝ้า อยู่งานถวายคอยป้องกันสรรพภัย

พระราม — ขอบใจเจ้าลักษมณ์ที่ภักดีมีน้ำใจ ทั้งยามทุกข์ยามสุขเจ้าคอยรับใช้อยู่ใกล้ชิด สมควรแล้วที่เจ้าเป็นเพื่อนร่วมชีวิตจนวางวาย ตรัสพลางองค์พระนารายณ์ก็ทอด พระองค์ลงนิทรา

ปี่พาทย์ทำเพลงตระบรรทมไฟ

— พระรามบรรทม พระลักษมณ์ถวายอยู่งาน —

— หนุมานออก บนต้นหว้าใหญ่ —

เจรจา

หนุมาน — หนุมานชาญคักดา ลัดเลี้ยวเที่ยวมาในป่าใหญ่ เห็นสองมนุษย์ร่างวิไลใต้ต้นหว้า เฟ่งพินิจพิจารณาให้เนืองน เนื่อมนุษย์สองคนนี้เป็นใครจากไหนมา ทรงราศี มีสง่าน่าเคารพ หรือจะเป็นสุริยวงศ์องค์พระตรีภพเสด็จอวตาร ครั้นจะลงไป สืบตามตามเหตุการณ์ให้แจ้งประจักษ์ เมื่อไม่เคยคุ้นก็คงเยี่ยงยกปิดกั้นซึ่งความใน จำจะทำเป็นอุบายให้แจ้งใจในความจริงทุกสิ่งอัน เพื่อจะเป็นพระรามทรงธรรม กับพระอนุชานาคบัลลังก์

ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง — เชิด — รำ

— หนุมานไปรยไปไม้ลงมาลื้อพระลักษมณ์ —

— พระลักษมณ์โบกมือไล่ หนุมานลงจากต้นไม้แล้วเข้าแย่งคันศรไปได้ —

— พระลักษมณ์ปลุกพระรามตื่นบรรทมแล้วทูลให้ทอดพระเนตรหนุมาน ทรงเห็นเป็นสีกมี —

ร้องเพลงกระบี่ปลิดา

พระแลแสงเฟ่งพิศวายุบุตร	ชนชาวบริสุทธ์คัจฉีสังข์
สี่มือถือตรีมีกำลัง	จึงคำรสถรสังข์อนุชา
อันวานรตัวนี้ที่ประหลาด	เห็นมิใช่เชื้อชาติสัตว์ป่า
อย่าทำร้ายพี่จะเรียกให้ลงมา	แล้วทรงมีวาจาเรียกวานร

ปีพาทย์รับ

— พระรามเรียกหนุมาน —

— หนุมานมองเห็นพระนารายณ์เป็นสีกร —

— หนุมานลงมาเฝ้าและนำศรเข้าถวายพระราม —

— พระรามทรงยื่นพระหัตถ์ลูบหนุมานแต่หัวจดหาง ๓ ครั้ง —

ปีพาทย์ทำเพลงลูกพาทย์

— หนุมานแผลงฤทธิ์ แล้วคลานเข้าเฝ้าพระราม —

เจรจา

พระราม — ดูกูรเจ้าสวา เจ้านมาแต่แห่งหนตำบลใด เป็นลูกเต้าเหล่าใครจงบอกเล่าแก่คัตติ

หนุมาน — ขอได้โปรดทรงพระกรุณา ข้าพระบาทนี้มีชื่อว่าหนุมาน เป็นลูกนางสวาทะ
นงคราญแม่บังเกิดเกล้า อันพระพายเทพเจ้าเป็นบิดาของข้าบาท เมื่อมารดาสิ้น
ชีวาตม์ข้าก็เข้ามาอยู่ไพร่ ด้วยพระชนนีสั่งกำชับไว้ว่าปางนี้พระนารายณ์จะอวตาร
ให้ข้าบาทฝากตัวเป็นทหารแห่งพระภูษพงศ์ ข้าได้ประสบพบพระหน่อสุริยวงศ์
สมดังคิด จึงขอถวายตัวต่อพระองค์ธำรงฤทธิ์ด้วยภักดี

พระราม — ขอบใจขุนกระบี่ผู้ซื่อสัตย์ เรามีชื่อตามสุริยวงศ์พงศ์กษัตริย์ครองกรุงโยธยา
นี้เจ้าลักขมณเฒ่าผู้ชราช่วยชีวิต พระบิดาให้เรามาอยู่ไพร่ถ้วนสิบสี่ปีตามสัตย์ที่
กำหนด ให้น้องเราชื่อเจ้าพรตครอบครองราชไศวรยศ เราจึงพาเสียดานลงจันทร์
กับเจ้าลักขมณเฒ่าออกมาอยู่ป่า บัดนี้ทศกัณฐ์เจ้าลงกามันลักหนุชนาฏเราพาหนี เรา
กับน้องจึงต้องจรลี้ติดตามมา เพียงสองคนดันเดินป่าไม่มีผู้ใดใครเป็นพลพรรค

หนุมาน — ข้าแต่พระหริรักษ์จอมจักรี อันข้าบาทนี้มีพวกพ้องสองพระนคร ฝ่ายหนึ่งคือ
เหล่าวานรเมืองขีดขิน มีสุครีพขุนกระบีนทร์บุตรพระอาทิตย์ครองธานี อีกพวก
หนึ่งคือเหล่ากระบี่ฝ่ายชมพูพระนคร ท้าวมหาชมพูเป็นนายพานรคุมพลพรรค
อันเหล่ากระบี่ล้วนเรื่องฤทธิ์สิทธิ์ศักดิ์ทั้งสองพระนคร ขอพระภูธรโปรดประทับ
ยับยั้งอยู่ที่นี่ ข้าบาทจะพาเหล่าชาวกระบี่มาถวายตัวแด่พระภูวไนย ทูลพลาง
ถวายบังคมลาเรียบคลาไคล บัดนี้

ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด

— หนุมานถวายบังคมลาพระรามออกไป —

ปี่ดม่าน

ปี่พาทย์ทำเพลงกราวนอก

— เหล่าพลลิงยกขบวนทัพออกเวทิล้าง —

— พระราม พระลักษมณ์ ออกตรวจพล ขึ้นประทับบนราชรถ —

พากย์

งามพระหริวงศ์ทรงชัย	ทรงรถสหัสสนัยน์	จำริญจำรัสรัตน
งามองค์พระลักษมณ์ศักดิ์ดา	โดยเสด็จเชษฐา	บพิตรผู้รุ่งบารมี
งามพลสกลโยธี	เป็นองคสมังคี	ห้าวหาญในการราญรอน
งามฤกษ์เล็กพลพานร	รีบเร่งบพจร	หมายมุ่งลงกากรุงไกร ๖

ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด

— พระรามเคลื่อนพลเข้าโรง —

จบองค์ที่ ๓

องค์ที่ ๔ ขั้วพิภก

ฉาก : ห้องพระโอรนครงรลกา

- ท้องพระโรงเมืองลงกา มีที่ประทับของทศกัณฐ์ กุมภกรรณ พิภก และอินทรชิต —
— มโหธร และเปาวนาสุร กับบรรดาเสนายักษ์ทั้งหลายเฝ้าพร้อมหน้า —

ปีพาทย์ทำเพลงกราวรำ ๒ ชั้น

เถิดมาน

- ทศกัณฐ์ประทับอยู่บนพระราชอาสน์ ท่ามกลางพระประยูรญาติ —
— มีกุมภกรรณ พิภก อินทรชิต และमुखอำมาตย์ราชเสนาทั้งหลายเฝ้า —

ร้องเพลงซ้ำไปใน

เมื่อนั้น
เฝ้าแต่ร้อนรุ่มกลุ้มหทัย

องค์ท้าวทศเศียรเป็นใหญ่
มิได้ว่าขานการพารา

ร้องเพลงอาถรรพณ์

รำลึกถึงสุบินร้ายเมื่อใกล้รุ่ง
แลประสบพบพิภกอนุชา

ยังสะทึงหวาดระวังด้วยกังขา
จึงมีราชวาจาตรัสพาที

เจรจา

ทศกัณฐ์ —

นี่แน่พิภกน้องรักร่วมชีวิเจ้าผู้รอบรู้ในพระเวท เมื่อคืนนี้พี่อาภทสุบินนิมิต
ผิดประหลาด พี่ฝันว่ามีพญาปักษาชาติชนชาวบริสุทธ์ ีบริสุตบินมาแต่เบื้อง
บูรพทิศ กับมีพระยาภิษณราชชนค้ำสนิหตุจสีนิลโอบบินมาแต่ทิศตะวันตก ทั้งสอง
วิหคไผ่ผินบินถลาเข้ายุทธนาการ อันแรงแขว่นั้นห้าวหาญเรื่องอิทธิฤทธิ์ ฆ่าแรงแค
ถ่าวจันสิ้นชีวิตกลางนภากาศ ครั้นร่างแรงแคตกลงสู่พสุธาข้างน่าประหลาด
เหลือเกินเจ้า มันกลบกลายเป็นรูปยักษ์เหมือนอย่างพวกเราเข้ามาแทนที่ อีกเรื่อง
หนึ่งฝันนิมิตฝัน ว่าในเมื่อถือกะลาใส่ห้ำมันมีสายชะนวนผูกโยงล้าม แล้วมี
แม่หญิงรูปงามนำอศิมำจู้จุก ไฟก็ลุกไหม้ไ้ลุคตลามติดถึงมือพี่ อันสุบินนิมิต
ที่ว่านี้จะตีร้ายไฉนน้อง เจ้าจงพยากรณ์ให้ถูกต้องตามตำรายาเกรงใจ

ร้องเพลงร้าย

เมื่อนั้น
คำนวณดูรู้ว่าจะเกิดภัย

พิเภกรับสั่งบังคับไพร่
ตกใจทูลความตามสัจจา

เจรจา

- พิเภก — ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า พระสุบินนิมิตขององค์พระพี่ครั้งนี้เล่าตามคำร่ำว่าร้ายนัก อันแรงคำที่วอดวายกลายเป็นยักษ์ได้แก่องค์พระเจ้าน้ำผึ้ง แร้งขาวได้แก่พระรามผู้เป็นสวามีของนางสีดา ส่วนกะลาที่ทรงถือคือกรุงลงกาหาสถาน น่านน้ำได้แก่โลหิตของหมู่मारทั้งไพร่นาย ไส้ขนวนได้แก่มิตรสหายเหล่าอสูรวงศ์ดำรงเดช อันนรีที่ก่อเหตุน่าอัศจรรย์ได้แก่สัมมะนักษาของนุชของเรา ส่วนเปลวอัคคีที่ลามไหม้ถึงผู้ถือคือนางสีดา นอกราบทูลมุขตามคำรับ ขอพระเจ้าน้ำผึ้งโปรดทรงสดับแล้วคำริษยาเหตุ อย่าให้ลงกาต้องอาเภทเกิดพิบัติตามนิมิตในสุบินร้าย
- ทศกัณฐ์ — ทรงสดับถ้อยทำนายพระสุบินนิมิต ให้แก่นกคังคังอสรพิษฤทธิ์ร้ายกาจ ต้องไม้ซ่นม้ายันพาตชนคาง จีบพระแสงศัตราวุธพลางวางลงไว้ได้พระสติไม่หุนหัน พลางพระจอมกุ่มภณฑ์แสวงปราศรัย ว่าอันวิธีที่จะแก้ไขให้ลงร้ายกลายเป็นดี ในตำราอ้างวาทวิธีไว้อย่างไรเล่าพ่อศรีอนุชา
- พิเภก — ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระเจ้าน้ำผึ้ง หากพระองค์บำเพ็ญพิธีถือศีลกินบวชสวดพระคาถา ยึดธรรมมั่นหมั่นรักษาตะบะกิจ ช่มพระทัยไม่ไผ่คิดทางโมหะ สร้างกุศลจิตปลิตสละกิเลสร้าย แล้วส่งนางสีดาโฉมฉายคืนไปให้แก่พระราม ก็จะสิ้นอาฆาตขาดสงครามเรื่องร้ายกลายเป็นดี
- ทศกัณฐ์ — เหม่ ไอ้พิเภกช่างพาที่ย้อนนอกนอคำรา จะให้กูส่งนางสีดาคืนไปให้พระราม มึงแกล้งทำนายทายเอาแต่ความที่เป็นอัปมงคล เห็นมนุษย์ทรชนดีกว่าญาติวงศ์เผ่าพงศ์ กูฝันร้ายกลุ้มอุราเหมือนเป็นไข้หนัก ที่ถามได้ก็หวังจะให้ทายทักในทางดี กลับวอกเอานางสีดามาพาที่ทับถมเป็นเรื่องราว มึงจะทายเปลี่ยนแปลงให้กูเป็นแร้งขาวเสียไม่ได้หรือ กูก็เป็นจอมเมืองฤทธิ์เลื่องลือตลอดหล้า มึงกลับมาทายให้กูเป็นแร้งดำตัวดำซ้ำผู้ปราชัย เพราะหมายมุ่งจางใจจะสาปแช่งแสวง

พระรามและพระลักษมณ์ ตรวจพล ในการแสดงโขน ชุด รามาวตาร

พระรามตรวจพล ในการแสดงโขน ชุด รามาวตาร

พระรามเคลื่อนทัพ ในเรื่องโขน ชุด รามาวตาร

ทศกัณฐ์ตรวจพล ในการแสดงโขน ชุด รามาวตาร

เสกสรรค์ พิโรจน์คงไฟกลัปล้นจับพระแสงศร หมายประหารพิเภกให้ม้วยมรณ
ด้วยโกรธา บัดนั้น

ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด

— ทศกัณฐ์ลูกไล่ตีพิเภก กุมภกรรณและอินทรชิตเข้าห้าม —

เจรจา

กุมภกรรณ — กุมภกรรณอสุรา จึงกราบทูลพระเชษฐาว่าโปรดก่อน ครั้นนี้น้องขอพระราชทาน
ผันผ่อนนอภัยโทษ ด้วยสมเด็จพระราชบิดาในพระบรมโกศทรงมีรับสั่งไว้ ว่าพิเภก
นี้หย่อนอ่อนนฤทธิไกรไม่เหมือนกับพี่น้อง หากเคื่องระคางหมางหมองจะต้องโทษ
โปรดปรานี้ ขอพระเชษฐาธิปไตยโปรดทรงรำลึกนึกถึงคำพระราชบิดา ทรงไว้ชีวิต
แก่พิเภกผู้นุชาช่วยวงศ์วาน

ร้องเพลงร้าย

เมื่อนั้น	ท้าวราพณาสูรใจหาญ
ฟังกุมภกรรณทัดทาน	ขุนมารคั่งแค้นแน่นหทัย
จึงดำรัสตรัสสั่งอำมาตย์มาร	ไ้พิเภกจันทาลไม่เลี้ยงได้
จงขับไล่ให้ออกจากเวียงชัย	พาไปส่งยังผั้คงคา ฯ

ปี่พาทย์ทำเพลงทยอย

— พิเภกโคกเศร้าวทูลลาทศกัณฐ์ กุมภกรรณ และอินทรชิตแล้วออกไป —

ปิดม่าน

จบองค์ที่ ๔

องค์ที่ ๕ ทศกัณฐ์ประเดิมศึก

จาก : สนามรบ

ปี่พาทย์ทำเพลงกราวใน

— ทศกัณฐ์ตรวจพลเวทีล่าง —

พากย์

งามองค์ทศกัณฐ์จอมมาร	ทรงรถโอฬาร	สง่าสมศักดิ์พรหมพงศ์
สิบขุนกองหน้ากล้าณรงค์	กองหลังยิ่งยง	สิบองค์โอรสकुมพล
หมู่मारเลือกล้วนเรีกรณ	ไพร่นายหมายประจัญ	ประจัญกำจัดศักร
โลทันเร่งรถบจร	ออกจากพระนคร	ตรงไปสนามยุทธนา

ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด

เปิดม่าน

— ทัพพระราม ออกปะทะทัพทศกัณฐ์ —

เจรจา

ทศกัณฐ์ — จอมลงการานี้ผู้เรีกรยศ ประทับอยู่บนราชรถท่ามกลางหว่างพลากร จึงแสวงเผย
พจนสุนทรไต่ถามตามอนุสนธิ์ ว่าคุกรพระรามผู้นายพลพวกเหล่ากระบี่ ไยจึง
ยกพลมาล้นหลามตามตีพิฆาตยักษ์ เหมือนโจรจนจนปล้นอาณาจักรนำสังเวช
คุทุจริตผิดเพศพงษ์กษัตรา ท่านต้องประสงค์สมบัติในเมืองลงกาของเราฤาไฉน

พระราม — พระรฆวงศ์ทรงชัยจึงตรัสตอบ ซึ่งเรายกโยธามาประชิดขอบเขตแดนท่าน ใช่ว่าจะ
ตั้งใจหมายมั่นเอาสมบัติพิสดาน หากแต่ตัวท่านนั้นแหละไปลอบลักสีตายุพาพาล
แล้วพาหนี เราจึงจำต้องทำสงครามติดตามตีสังหารยักษ์ หวังประสงค์แต่สีตา
นางลักษณเจ้านาคีนสุนิเวศน์ ซึ่งสมบัติในนครเรศกรุงลงกาเราไม่เียกรได้ ขอให้ท่าน
นำนางสีดาทราวม้วยส่งให้เราก็จะสิ้นเรีกร อันไพร่ฟ้าประชาชนพลเมืองก็จะสิ้น
ทุกข์ทั้งนิเวศน์ อย่าอวดกล้าศักดิ์กาเดชแกล้งเจรจา ถึงสมบัติในลงกาเียนะอสุรี

ทศกัณฐ์ — เหม่ พระรามมาอวดฝีมือขยี้เอียง ที่จะให้ส่งนางสีดาเห็นท่าจะไม่ได้เรื่องตั้งว่าขาน
อย่ามาพอกเจรจาให้ป่วยการคงไม่สมประสงค์ กริ้วพลางทางส่งสิบขุนคุมจตุรงค์
ชาญเดชา จงต้อนพลเข้ารบกับพลสวาม่าให้ม้วยมรณ

พระราม — พระหริวงศ์จึงตรัสส่งพลวานรสองธานี ให้เข้ารบกับอสูรี

ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด

— ทศกัณฐ์ส่งสิบขุนต้อนพลเข้ารบกับฝ่ายลิง พวกพลยักษ์แตกพ่าย —

— สิบขุนออกสู้กับสิบแปดมงกุฎ —

— ทศกัณฐ์โดดลงจากราชรถเข้าไล่ตีพวกลิงแตกหนี —

— พระราม พระลักษมณ์ ลงจากราชรถ เข้ารบกับทศกัณฐ์ —

— ทศกัณฐ์เสียทีถูกพระรามตีด้วยคันศรถอยหนีไป —

— หยาทัพ —

ปิดม่าน

จบการแสดง

พิมพ์ที่โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี

สหายกราชวัฏ ถนอมล้ำเด่น พระนคร
นายเฉลียว จันทรรพย์ ผู้พิมพ์, ผู้โฆษณา

พ.ศ. ๒๕๐๘

